

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

III. An Verbum procedat ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

influat in productionem Verbi. Eam namque solum variant productionem alicuius termini, quæ per se ad talem productionem concurrunt: quæ verò tantum per accidens & concomitanter tantum concurrunt, nullo pacto variare possunt productionem termini; nam eodem modo se habent ad illam, ac si re ipsa non essent. Vnde implicat in adiecto dicere, aliquid per accidens & concomitanter se habere ad productionem alicuius termini, & tamen substantialiter variari talem productionem, variat eo, quod tantum per accidens, & concomitanter se habet. Hinc constat, non bene philosophari Vasquez, qui dum negat, Verbum per se procedere ex cognitione creaturarum possibilem, tamen affirmat, Verbum per se importare respectum ad creaturas posibles, non solum ratione notitiæ communis, sed etiam proprietatis personalis.

SECTIO III.

*An Verbum procedat ex notitia
omnium, quæ formaliter
sunt in Deo?*

80. **C**UM Verbum diuinum vi suæ originis procedat, vt notitia genita à Patre generante, non solum respectum dicit ad generantem, sed etiam ad obiectum intelligibile, ad quod exprimendum procedit. Hinc grauis insurgit controuersia, ex quibus obiectis illud per se procedit. Dixi *per se*, nam concomitanter sicut omnia quæ sunt in scientia Patris, communicantur Filio; ita concomitanter procedit ex notitia omnium, quæ sunt in intellectu Patris, siue necessaria, siue libera illa sint. Est autem *per se* procedere, ita procedere, vt si cognitio talis obiecti non esset, nec productio Verbi esset, aut certe non cum ea perfectione, cum qua de facto est, posita tali obiecti cognitione. *Concomitanter* autem ex cognitione talis obiecti procedere, est ita procedere, vt si cognitio talis obiecti non esset, adhuc productio Verbi esset cum eadem omnino perfectione, cum qua de facto est. Porro quatuor sunt, quæ per modum obiecti terminant scientiam Patris, ex cuius notitia gignitur Verbum; essentia Diuina eiusque attributa, personalitates, creaturæ posibles, futura contingentia siue absoluta, siue conditionata. In hac sectione disputabimus, an Verbum procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo. (Sunt autem hæc essentia Diuina, attributa, & personalitates) in sequenti verò, an etiam ex cognitione eorum, quæ eminenter in Deo continentur: sunt autem hæc creaturæ tum posibles, tum futuræ.

81. PRIMA sententia negat, Verbum per

se procedere ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo, sed tantum ex notitia essentia & attributorum. Est Scoti in 1. dist. 10. in fine, & dist. 32. & in 2. dist. 1. q. 1. & quodlibeto 14. Fundamentum est, quoniam ex illa notitia, per se procedit Verbum, cuius obiectum per se est principium productionis Verbi, quia omne obiectum est eorum principium intellectus ad Verbi productionem: hoc autem non potest esse, nisi essentia in sola paternitate existens; quia Filius & Spiritus sanctus, cum sint origine posteriores, nequeunt esse principium productionis Verbi: cum nullum posterius possit esse principium sui prioris. Igitur Verbum per se tantum procedit ex notitia essentia, non autem personarum. Reliqua argumenta pro hac sententia afferentur infra.

82. SECUNDA sententia affirmat, Verbum per se procedere ex cognitione essentia, attributorum, & personarum tum Patris, tum sui ipsius. Non autem ex cognitione Spiritus sancti, tanquam obiecti per se mouentis, & determinantis intellectum Patris ad productionem Verbi, sed solum concomitanter; necessarium tamen, eadem necessitate, qua cognitio Patris simul est cognitio essentia, & omnium personarum in eadem essentia subsistentium; non autem ea necessitate, qua principium requiritur ad productionem termini. Est Vasquez 1. p. disput. 142. cap. 4. qui putat, quod per se requiritur, vt obiectum ad productionem Verbi, per se etiam requiratur, vt principium motuum secundum esse intelligibile ad productionem Verbi. Quia igitur Spiritus sanctus non est principium motuum secundum esse intelligibile ad productionem Verbi, per consequens nec erit per se obiectum Verbi. Probat autem hanc sententiam duplici ratione.

83. PRIMA ratio est. Illud dicitur principium se alicuius operationis, quo posito ponitur, & quo sublato tollitur operatio, saltem secundum nostram considerationem. Atqui sublato Spiritu sancto, eiusque processione, hoc est à nobis non considerata, adhuc intelligimus integrè productum Verbum à Patre, cum ijs omnibus perfectionibus, quæ illum constituunt perfectum Deum. Igitur Spiritus sanctus eiusque processio, vt cognita non est per se requisita ad Verbi productionem. Minorem probat, nam tria tantum sunt principia per se requisita, & sufficiëntia ad productionem Verbi, essentia eiusque attributa, tanquam terminus formalis per generationem Verbo communicanda: Paternitas, tanquam relatio principij proprii & per se generationis; & filiatio, quæ tanquam correlatio simul intelligitur & generatur intellectione notionali Patris. Cetera verò concomitanter tantum se habent ad rationem principij, per se requisiti ad productionem Verbi.

84. SECUNDA ratio est. Si Verbum procederet ab Spiritu sancto, tanquam ab obiecto per se requisito, esset imago ipsius: conse-

quens est falsum, vt ex dicendis constabit: ergo. Sequela probatur. Nam ad perfectam rationem imaginis duo tantum requiruntur, perfecta similitudo, & origo. Sed Verbum est perfecta similitudo Spiritus sancti, cum sit ipsius personalitatis perfecte expressiuium; ergo si insuper ab ipso procederet, tanquam ab obiecto per se cognito, haberet etiam ab ipso originem: igitur haberet omnia ad perfectam imaginem requisita. Posterior consequentia pater. Prior vero probatur, nam ad hoc vt imago originari dicatur ab aliquo, sufficit, vt ab illo procedat modo intelligibili: procedit autem modo intelligibili, si ab eo procedat, tanquam ab obiecto per se cognito. Vt constat de imaginibus ante depictis, quæ sunt vere rerum, quas representant, imagines, esto ab illis non procedant, nisi modo intelligibili.

85. TERTIA sententia affirmat, Verbum procedere ex cognitione sui, & Spiritus sancti, non quidem intuitiua & visionis, sed abstractiua & simplicis intelligentiæ. Hanc Zumel 1. part. quæst. 34. artic. 3. quæst. 1. post 4. Conclusionem tribuit quibusdam Thomistis; eaque colligi videtur ex Caietano 1. part. quæst. 34. artic. 3. §. Circa prædicta versus finem. Fundamentum est, quia cognitio intuitiua est rei existentis vt existentis. Sed cognitio, qua procedit Verbum, non est ipsius Verbi & Spiritus sancti vt existentium: igitur cognitio, qua procedit Verbum non est intuitiua, sed tantum abstractiua Verbi & Spiritus sancti. Minor probatur, quia cognitio, qua procedit Verbum est origine prior Verbo, quia per ipsam tanquam per originem producit Verbum: origo autem per se est prior originato. Eadem ratio à fortiori probat de Spiritu sancto, qui est origine posterior Verbo: ac proinde nequit Verbum ex intuitiua notitia ipsius vt existentis procedere, cum nondum supponatur productus Spiritus sanctus in signo, quo producit Verbum.

86. QUARTA sententia docet, Verbum procedere ex intuitiua notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo, tam essentiæ & attributorum, quam personarum & relatiuorum. Hæc sententia sub his terminis expressè asseritur à Molina 1. part. quæst. 34. in fine, Zumel loco supra citat. Suarez lib. 9. de Trinitat. cap. 4. & 5. Ruiz disput. 61. Grando 1. part. tractat. 9. disput. 5. Zuniga disput. 9. dubio 4. & 5. Sub alijs vero terminis, nempe sub notitia perfectissima & comprehensiuâ omnium, quæ sunt in Deo docetur à Barthol. Torres 1. p. q. 27. artic. 5. disput. vnica, 3. p. disput. à Dom. Bannez 1. part. qu. 34. artic. 3. à Valentia ibidem puncto 2. & colligitur ex S. Thoma 1. p. qu. 34. artic. 1. ad 3. Bonauentura in 1. distinct. 27. part. 2. artic. 2. qu. 2. Richardo ar. 2. q. 3. Gabriele q. 3. artic. 3. pro cuius explanatione,

87. Dico primò. Verbum per se procedit ex cognitione essentiæ & omnium personarum. Hanc assertionem expressè docuit Au-

gustinus 15. de Trinitate cap. 14. Pater, inquit, genuit Verbum sibi æquale per omnia. Non enim seipsum integrè perfecteque dixisset, si aliquid minus, aut amplius esset in eius Verbo, quam in ipso. Et ideo Verbum hoc verè veritas est, quoniam quidquid est in ea scientia, de qua genitum est, & in ipso est. Quod autem in ea non est, nec in ipso est. Et paulò post: Nouit itaque omnia Deus Pater in seipso, nouit in Filio; sed in seipso tanquam seipsum, in Filio, tanquam Verbum suum, quod est de his omnibus, quæ sunt in seipso. Fundamentum est, quia Verbum Diuinum per se procedit ex cognitione comprehensiuâ Deitatis: ergo per se procedit ex cognitione essentiæ & omnium personarum. Antecedens patet, alioqui Verbum non procederet ex cognitione perfectissima, qualis est sola cognitio comprehensiuâ Deitatis. Consequentia verò probatur, quia cognitio comprehensiuâ Deitatis se extendit ad omnia ea, quæ vel essentialiter, vel saltem identicè integrant ipsam Deitatem. Atqui non solum essentiæ, & attributa, sed personalitates, & relatiua omnia identicè saltem integrant Deitatem: igitur si Verbum procedit ex cognitione comprehensiuâ Deitatis, procedit ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo.

88. Confirmatur 1. Quia Verbum per se procedit ex notitia comprehensiuâ Patris: Ergo per se procedit ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo. Antecedens constat, alioqui ex vi suæ originis Verbum non procederet per omnia simile & adæquatum Patri contra Aug. supra citatum. Consequentia verò probatur, quia nequit comprehendi Pater, quin cum ipso comprehendatur fecunditas ipsius: nequit autem comprehendere eius fecunditas, quin cum ipsa & in ipsa comprehendantur reliquæ personæ, tanquam germina in radice, & fructus in arbore contenti. Implicat namque, comprehendere vim generatiuam & spiratiuam Patris, quin cum ipsa & in ipsa comprehendantur Verbum & Spiritus sanctus, tanquam termini in sua propria virtute contenti.

89. Confirmatur 2. quia vt infra ex communis sententia Patrum & Scholasticorum demonstrabimus, Verbum diuinum per se procedit, vt perfectissima & adæquata imago sui parentis: repugnat autem, procedere vt perfectissimam & adæquatam imaginem sui Parentis, quin procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo. Minor probatur, quia perfectissima & adæquata imago debet per omnia adæquari suo prototypo: ergo procedere debet vt expressiuum omnium, quæ sunt in suo prototypo. Cum igitur in intellectu Patris per modum obiecti intelligibilis contineantur omnia, quæ formaliter sunt in Deo, debet ipsius Verbum procedere vt expressiuum omnium, quæ in intellectu Patris, per modum obiecti intelligibilis continentur; alioqui non procederet vt adæquata imago ipsius.

90. Obijciat 1. Ex illius obiecti notitia per se procedit Verbum à quo specificatur Pa-

August.

Zumel.

Caietani.

Molina.
Zumel.
Suarez.
Ruiz.
Granados.
Zuniga.Torres.
Bannez.
Valentia.
S. Thomas.
Bonauent.
Richardus.
Gabriel.

trisco.

triscognitio. Atqui à solo obiecto primario specificatur Patris cognitio; hoc autem est sola essentia, eiusque attributa: igitur ex solius essentia, & attributorum notitia per se procedit Verbum. Resp. quidquid sit de primo syllogismo, de quo infra: neganda est minor subsumpta, nempe solam essentiam, exclusis personalitatibus, esse primarium obiectum paternæ cognitionis: sed totam Deitatem, ut complectitur omnes personalitates, esse adæquatum obiectum primarium illius: atque adeo ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo, procedit per se Verbum.

91. *Obijciat* 2. Ex cognitione illius obiecti procedit per se Verbum, ex cuius obiecti notitia beatur Patris intellectus: atqui ex solius essentia attributorumque notitia beatur Patris intellectus: igitur ex solius essentia attributorumque notitia procedit per se Verbum. Minor probatur, alioqui Pater in sua beatifica cognitione penderet à Filio & Spiritu sancto, tanquam ab obiecto per se; ergo aliquid acciperet ab illis, quod non haberet ex se. Respondeo. Quidquid sit de maiore, de qua infra: neganda est minor. Etenim ad obiectum beatificum non solum spectat essentia, sed etiam personæ, nam etiam personæ constituunt Deitatem, quæ est adæquatum obiectum beatitudinis Diuinæ. Ad probationem verò minoris, nego antecedens. Nam dependere ab alio, tanquam ab obiecto beatificæ cognitionis, non est solum terminari ad illud, tanquam ad purum obiectum, sed est insuper accipere ab illo vim & rationem ipsam cognoscendi. Pater autem, etsi in sua cognitione beata terminetur ad Filium & Spiritum sanctum tanquam ad obiectum beatitudinis per se, nihilominus non dicitur ab illis in sua beatitudine pendere, quia non accipit ab illis vim & rationem ipsam beatæ cognitionis, quam ex seipso habet virtute suæ propriæ essentia, quæ sicut est intelligibilis species omnium, ita est actualis notitia omnium.

92. *Obijciat* 3. Ex illius obiecti notitia per se procedit Verbum, ex cuius obiecti cognitione procedit ut Patris imago: Atqui ex solius essentia cognitione Verbum procedit ut Patris imago: Ergo ex solius essentia cognitione procedit per se Verbum. Maior constat, nam Verbum vi suæ originis non solum procedit ut Verbum Patris, sed etiam ut imago eiusdem; procedit enim ut intellectuale Verbum ad suum prototypum, à quo producit, manifestandum. Minor probatur, nam auctore S. Tho. 1. p. q. 35. art. 2. ratio imaginis in diuinis non attenditur penes notionalia, sed penes essentialia. Igitur Verbum non procedit per se ex notitia personarum, sed solius essentia. Respondeo negando minorem. Ad cuius probationem nego consequentiam. Etenim intelligibiliter exprimere notionalia non est perfectio notionalis, sed essentialis, quam habent omnes personæ ratione notitiæ essentialis, cuius tantum est exprimere tam notionalia, quam essentialia. Aliud namque est Verbum assimilari Patri in notionalibus con-

stitutivè, aliud expressivè. Verbum igitur vi suæ originis assimilatur quidem Patri, cæterisque personis, imò & sibi ipsi expressivè, quoniam vi suæ originis procedit ut Verbum expressivum & declarativum omnium diuinarum personarum, non tamen constitutivè; quia constitutivè non accipit nisi solam personalitatem Verbi, per quam formaliter non exprimit obiectum, sed tantum refertur ad principium producens.

93. *Obijciat* 4. Si per impossibile Spiritus sanctus non produceretur, adhuc Verbum procederet à Patre: ergo Verbum non procedit per se ex cognitione Spiritus sancti. Consequentia patet, nam quod per se requiritur ad productionem termini, eo deficiente, deficit terminus. Antecedens probatur, quia Spiritus sanctus producitur origine posterior Verbo: ergo eius improductio non impediret Verbi productionem, quia nullum posterius impedire potest prius. Confirmatur, quia Spiritus sanctus de facto reperit Verbum iam productum in priori signo originis; igitur eius improductio non obstaret productioni Verbi. Respondeo. Nego Verbum cum ea perfectione processurum à Patre, cum qua de facto procedit, si Spiritus sanctus non produceretur: quia tunc non procederet ut expressivum & manifestativum virtutis spiritalis, & termini spiritalis, quæ sicut nunc est maxima perfectio in diuinis, quæ tamen ex data hypothese non esset: ita maxima perfectio est in Verbo, hanc eandem perfectionem exprimere ac manifestare. Vnde tantum demitur de perfectione Verbi, quantum tollitur de expressione obiecti ab eodem Verbo; cum expressio obiecti sit primaria perfectio Verbi, quæ Verbum est formaliter.

94. *Dices*. Idem Verbum fuisset, & cum eadem omnino perfectione, cum qua nunc est, etiam si in Deo nulla fuisset cognitio creaturarum existentium, uti potuit non esse, si Deus illas liberè non condere decrevisset: atqui non minus Verbum diuinum est expressivum creaturarum existentium, quam Spiritus sancti: ergo si non obstante, quod nulla fuisset creaturarum existentium cognitio, nulla caruisset Verbum intrinseca perfectione: igitur pari ratione non obstante, quod nulla fuisset Spiritus sancti cognitio, nihilominus Verbum nulla caruisset intrinseca perfectione.

95. Respondeo negando Minorem. Ratio discriminis est, quia quidquid est reale obiectivè expressibile in creaturis existentibus, exprimitur à Verbo diuino per ipsam expressionem & representationem creaturarum possibilem. Nihil enim manet obiectivè expressibile in creaturis existentibus, quod non sit obiectivè expressum per cognitionem creaturarum possibilem, nisi extrinseca tantum connotatio, quæ connotantur creaturæ ipsæ realiter existere in seipsis. Quæ connotatio nullam addit novam perfectionem in Verbo exprimente, sed tantum mutationem in rebus ipsis in propria natura existentibus, ut constat ex ijs, quæ suprà disputata sunt de scientia Dei.

S. Thomas.

At verò si Spiritus sanctus non existeret, nullo modo exprimeretur à Verbo: eò quòd si ille non existeret, nullo pacto supponeretur possibile: implicat namque aliquid in diuinis esse possibile, & actu non existere. Nam quidquid in Deo existit, summa necessitate existit, ac proinde si actu non existit, neque etiam possibile esse potest; atque adeo nec exprimi ut possibile à Verbo diuino, ut exprimuntur creaturæ, etiam si actu non existant. Quo fit, ut aliqua intrinseca perfectione careret Verbum, si Spiritus sanctus non existeret, qua tamen perfectione non careret idem Verbum, esto nulla creatura existeret, eò quòd omnes creaturæ à Verbo exprimuntur secundum esse possibile; neque vlla perfectio realis expressibilis est in creatura existente, quæ non sit adæquatè expressa in eadem ut possibili.

96. Ad probationem verò antecedentis negatur consequentia: nam esto productio Spiritus sancti sit origine posterior productione Verbi, eius tamen cognitio est prior & ipsius, & Verbi productione, & ut sic complet principium productiuum Verbi. Ad Confirmationem concedo, productionem Spiritus sancti supponere productionem Verbi origine priorem; dependenter tamen, ut more nostro loquar, ex ipsius cognitione, quæ in Patre præcedit productionem vtriusque.

97. Dico secundò. Verbum non procedit ex notitia abstractiua, sed intuitiua personarum. Fundamentum est, quia notitia abstractiua, vel est cognitio obiecti per alienam speciem, ut ego puto, vel obiecti absentis ut absentis formaliter: neutro autem modo Verbum Diuinum procedit ex cognitione personarum: igitur non procedit ex cognitione abstractiua, sed intuitiua earum. Maior constat ex adæquata partitione cognitionis abstractiue. Minor probatur quoad priorem partem: quia notitia ex qua procedit Verbum, vel determinatur modo nostro intelligendi à diuina essentia, tanquam à specie intelligibili sui & personarum; sui quidem formaliter, personarum verò eminenter; vel ab ipsismet personis diuinis immediatè determinantibus intellectum Patris ad claram notitiam ipsarum. Vtrouis modo procedat, semper procedit per notitiam determinatam à propria specie personarum. Et quidem si procedit secundo modo res est clara. Si primo, etiam patet. Nam diuina essentia ex eo, quòd est species eminentialis personarum, non tollitur, quin sit propria & perfectissima species singularum. Sicut ex eo quòd est species eminentialis creaturarum, non tollitur, quin sit propria & perfectissima species earum. Quod expressè docuit Scotus supra citatus, qui quamuis neget, Verbum gigni ex scientia personarum in seipsis cognitarum, concedit tamen illud gigni ex scientia personarum eminenter in essentia diuina cognitarum, quam cognitionem ipse appellat intuitiuam. Ratio verò est, quia causa eminentialis perfectissimo modo continet effectum. Vnde quando talis effectus non inuoluit imperfectionem, potest formaliter à

causa eminentiali suppleri. Sed species propria diuinarum personarum nullam inuoluit imperfectionem; ergo potest formaliter à diuina essentia suppleri: atque adeo poterit intellectus Patris determinari ad propriam & intuitiuam notitiam diuinarum personarum ab ipsa increata essentia, tanquam ab eminentiali specie ipsarum.

98. Probatur eadem Minor quoad secundam partem, nam cognitio, ex qua gignitur Verbum, non est cognitio personarum absentium, ut absentium formaliter. Nam cognitio obiecti absentis, ut absentis formaliter, est cognitio obiecti, non præsentis & existentis in eadem duratione, in qua existit ipsa cognitio. At cognitio, ex qua procedit Verbum, non est cognitio personarum non præsentium, sed existentium in eadem duratione, in qua existit ipsa cognitio. Minor patet, quia nullum assignabile est instans aut signum reale durationis in ipsa æternitate, in qua diuinæ personæ non semper simul coexistierint cum ipsa cognitione Dei. Maior probatur, nam cognitio obiecti absentis formaliter excludit obiectum ab eodem signo, in quo ipsa existit; non potest autem ab alio signo illud excludere, quàm à signo durationis; patet, nam ab eo signo abstractiua cognitio excludit obiectum, in quo illud includit cognitio intuitiua; cum opposita debeant circa idem versari. Atqui intuitiua cognitio includit obiectum præsens & existens in eodem durationis signo: ergo ab eodem signo durationis quoad existentiam illud excludit abstractiua cognitio.

99. Confirmatur, nam tria signa possumus in diuinis distinguere, durationis, originis, & præcisionis vnus ab alio cum fundamento in re. Priora duo sunt realia. Tertium est tantum rationis, & in ordine ad intellectum imperfectè & inadæquatè concipientem diuinam per analogiam ad creatura. Porò cognitioni intuitiue non obstat posterioritas originis obiecti cognoscibilis, si aliunde illi præsens sit in eadem duratione: quia non obstante huiusmodi posterioritate, potest cognitio ferri ad illud existens in eadem duratione, atque adeo intueri illud in eadem duratione præsens. Nec obstat posterioritas præcisionis, ratione tantum separantis & præscindentis cognitionem ab obiecto. Nam sicut hæc præcisio, cum sit mentalis & in nostro duntaxat intellectu, non tollit, quin cognitio ipsa diuina actu, intueatur obiectum sibi in eadem æternitate præsens: ita nec tollit, quin ipsa talis cognitio sit intuitiua: atque adeo terminus, qui ex illa procedit, re ipsa procedat ex cognitione intuitiua, & non abstractiua. Nam ut cognitio sit intuitiua, vel abstractiua, non pendet à consideratione nostri intellectus, sed ex natura ipsa cognitionis representantis, aut non representantis obiectum in eadem duratione quoad actuale existentiam sibi præsens. Sola igitur posterioritas durationis obiecti cognoscibilis tollit rationem intuitiui in cognitione; quæ obiecti posterioritas cum respectu diuinarum personarum in cognitione

diuina

Scotus

diuina esse non possit, consequenter nec illa abstractiua cognitio respectu diuinarum personarum esse poterit.

100. Dico tertio. Verbum non procedit à seipso, & Spiritu sancto cognitis vt existentibus in seipsis per se originatiue, sed per se tantum terminatiue. Assertio hæc ponitur ad explicandum modum, quo cognitio hæc intuitiua personarum cognitarum, vt existentium in seipsis prærequiritur ad Verbi processionem. Prima igitur assertionis pars probatur, nam ex ijs tantum procedit originatiue Verbum, ex quibus tanquam à principio originante producit: atqui Verbum non producit à seipso & Spiritu sancto cognitis, vt existentibus in seipsis: ergo. Maior cum consequentia constat. Minor probatur, tum quia implicat, Verbum Diuinum vel à seipso, vel à Spiritu sancto; seipso origine posteriore, tanquam ab obiectis cognitis vt existentibus in seipsis produci. Tum quia & est ratio à priori. Obiectum solum originatiue concurret ad actum representatiuum sui. Verbum autem diuinum non originatur, quatenus actus est representatiuus obiecti, sed quatenus hypostasis est & persona genita: igitur per se originatiue non procedit à seipso, & Spiritu sancto cognitis vt existentibus in se ipsis. Consequentia patet, quia vt persona genita non postulat originari ab obiecto; sed à persona producente, licet ab eadem persona producente postulet communicationem totius obiecti intelligibilis. Minor etiam constat, nam Verbum, quatenus est actus expressiuus obiecti, est ipsum intelligere essentiale, quod in Deo non producit: cum sit ipsum intelligere per essentiam. Maior verò probatur, quoniam obiectum nō potest actiue concurrere, nisi ad quod eius actiua virtus per se ordinatur: atqui actiua virtus obiecti per se tantum ordinatur ad mouendam potentiam cognoscitiuam ad actum sui representatiuum: cum enim obiectum per se tantum sit ad representandum seipsum cognoscenti, non poterit actiua virtus ipsius, nisi ad actum sui representatiuum per se extendere.

101. SECUNDA assertionis pars constat, quia cum Verbum & Spiritus sanctus cogniti, vt existentes in seipsis per se requirantur ad productionem Verbi, tanquam obiecta per se terminantia intuitiuam notitiam Patris, ex qua per se procedit Verbum, & non requirantur originatiue, necessariò requiri debent saltem per se terminatiue, cum non sit alius modus, quo illi possint per se requiri. Nec dici possunt requiri concomitanter, alioqui Verbum non procederet per se ex cognitione intuitiua personarum vt existentium in seipsis.

102. Ex dictis soluitur palmare illud Scotistarum argumentum, quo euidenter putant se omnino concludere; Verbum gigni non posse ex cognitione personarum vt existentium in seipsis. Sic enim argumentantur: Pater in eo priori, in quo Verbum gignit, nondum Verbum & Spiritus sanctus existunt. Atqui non

potest Pater cognoscere Verbum & Spiritum sanctum vt in seipsis existentes, nisi præsupponantur in seipsis existere. Implicat igitur, Verbum gigni ex cognitione personarum vt existentium in seipsis. Alioqui idem esset antequam produceretur, quia supponeretur in seipso existere, antequam ex notitia sui vt existentis procederet.

103. Respondeo igitur in forma ad hoc argumentum, distinguendo Maiorem. In priori originis, quo Pater gignit Verbum, Verbum & Spiritus sanctus non existunt prioritate originis, concedo; siquidem non existunt à se, quod est existere prioritate originis, sed ab alio, quod est existere vt posteriores origine: non existunt simultate durationis, & in eodem signo in quo, nego: atque hanc simultatem durationis non tolli per prioritatem & posterioritatem originis, constat in rebus creatis, in quibus cum perfecta prioritate cause, & posterioritate effectus stat omnimoda simultas durationis eiusdem effectus cum causa. Cuius ratio est, quia sunt prioritates & posterioritates diuersi ordinis: ac proinde sicut vna non infertur ex alia; ita neque vna tollit aliam. Atque hæc simultas durationis satis est, vt Pater prior origine possit Verbum & Spiritum sanctum posteriores origine, vt existentes in seipsis, in eodem signo æternitatis intueri. Ex quo non sequitur, quod illi existant antequam producantur, sed potius quod semper existant vt producti in eodem signo durationis cum Patre producente. Quoniam etsi sint origine posteriores Patre, sunt tamen semper simul duratione cum Patre, cum nulum sit instans, in quo non sint coexistentes Patri, licet semper ab ipso producti & origine posteriores. Tota igitur fallacia huius argumentationis est, quia ex posterioritate originis & à quo, infertur posterioritas durationis & in quo. Nam ex eo, quod Pater est prior origine Filio & Spiritu sancto, inferunt, illum vt origine priorem non posse intueri, vt in seipsis existentes Filium & Spiritum sanctum origine posteriores. Qui discursus apertè supponit in signo, in quo existit Pater, non existere Filium & Spiritum sanctum: & hoc ex eo, quia Pater est origine prior, Filius verò & Spiritus sanctus sunt origine posteriores. Ac si non possent, quæ sunt origine priora & posteriora, simul esse duratione, atque adeo se ipsa vt existentia in eadem duratione intueri.

104. Confirmatur, quoniam negare non possunt aduersarij, quod Pater saltem in aliquo signo cognoscat Filium & Spiritum sanctum in seipsis actu existentes: igitur semper illos nouit in se ipsis actu existentes. Consequentiam probo, tum quia nunquam cognitio Patris mutata est ex vno signo in aliud, sed semper perseuerauit eadem. Tum quia personæ ipsæ non magis extiterunt in vno signo, quam in alio: igitur si in aliquo signo eas Pater cognoscit, vt actu in seipsis existentes, semper eas nouit eodem modo in seipsis actu existentes. Consequentia patet, quia di-

Argumentum
Scotistarum

una cognitio nunquam in seipsa variatur, nisi ratione obiecti: ergo si obiectum in seipso nunquam est variatum; nec cognitio ipsa variata est. Antecedens ostendo, nā semper illæ eodem modo coexistunt Patri, sicut coexistunt nunc: ergo sicut nunc coexistunt Patri posteriores origine, simul tamen duratione cum illo: ita semper existerunt posteriores origine, simul tamen duratione cum Patre producente. Ergo sicut nunc, non obstante posterioritate originis, cognoscuntur ut actu existentes à Patre: ita, non obstante eadem posterioritate originis, semper sunt cognitæ ut actu existentes à Patre; cum non minus nunc existant posteriores origine, simul tamen duratione cum Patre, quàm in tota æternitate. Cuius ratio est, quia prioritas, vel posterioritas originis non facit, ut una persona magis vel prius prioritate durationis & in quo existat, quàm aliæ: sed tantum quod una existat à se, aliæ verò ab alio.

105. Est & aliud genus fallaciæ in huiusmodi argumentationibus: nam quod est proprium concipientis tribui solet rebus ipsis conceptis. Qui modus argumentandi, non minus quā præcedens deceptorius est. Ex eo enim, quod noster intellectus ex imperfecto suo modo concipiendi concipit Patrem, ut prius seipsum intelligentem, quàm intelligat Filium & Spiritum sanctum, putant eodem modo procedere æternum Patrem in sua æterna conceptione, ut prius cognoscat seipsum suamque essentiam, quàm Filium & Spiritum sanctum. Sic enim arguunt, cognitio Patris prius fertur in id, quod est origine prius, quā quod est origine posterius: sed Pater est origine prior, Filius verò & Spiritus sanctus sunt origine posteriores: ergo prius Pater cognoscit seipsum, quàm Filium & Spiritum sanctum. Falsum namque est, prius Patrem sua cognitione ferri ad seipsum, quàm ad Filium & Spiritum sanctum prioritate aliqua reali, & in re ipsa existente, sed tantum virtuali, & per ordinem ad imperfectum nostrum concipiendi modum: quæ prioritas non sufficit, ut cognitio Patris dicatur abstractiva, respectu Filij & Spiritus sancti: quia hæc, ut ab intuitiva re ipsa distinguatur, debet obiectum, quod repræsentat, re ipsa excludere, & non tantum per signum nostræ rationis, ab aliquo signo reali æternitatis.

106. Ex dictis deducitur 1. Falsò docuisse Ferrariensem 4. contra gentes cap. 13. §. *Ad primum videtur*, notitiam Patris prius terminari ad Verbum, ut productionem ipsius, quàm ut notitiam eiusdem & reliquorum obiectorum: eò quod Pater producit Verbum, ut in eo intelligat seipsum, & reliqua omnia: nam hic est intrinsecus finis Verbi; alioqui frustraneum esset in Deo Verbum. Etenim falsum est, Patrem producere Verbum, ut in eo seipsum & cætera intelligat; alioqui non produceret illud ex sola fecunditate naturæ, ut Patres, præsertim Augustinus sæpe testantur, sed ex mera necessitate intelligendi. Vnde contra Augustinum 15. de Trinit. cap. 14.

Non omnia Pater in seipso nosset, sed tantum in Verbo; quin insanum esse putat 7. de Trinit. cap. 1. dicere, Patrem non esse sapientem, nisi sapientia, quam ipse genuit. Et licet hæc propositio: *Pater est sapiens Sapientia generata*, fuerit aliquando ab Augustino admittenda lib. 83. quæstionum, quæstione vigesima tertia, ea tamen postea fuit ab ipso retractata, lib. primo retractationum capit. vigesimo sexto.

107. Deducitur secundò. Id quod dictum est de productione Verbi, idem prorsus dicendum esse de processione Spiritus sancti. Quod sicut illud procedit, ex intuitiva notitia sui, & Spiritus sancti; ita hic ex perfectissimo amore sui, & reliquarum Divinarum personarum. Cum non minus Spiritus sanctus vi suæ originis postulet procedere, ex perfectissimo amore omnium, quæ formaliter sunt in Deo, quàm Verbum ex perfectissima notitia omnium, quæ formaliter sunt in ipso Deo.

108. Ad fundamentum primæ sententiæ. Respondeo negando maiorem. Non enim ex illa tantum notitia per se procedit Verbum, cuius obiectum per se est productivum Verbi; (siquidem nullum obiectum, ut probatum est, per se est productivum Verbi increati:) sed ex illa etiam notitia per se procedit Verbum, cuius obiectum per se requiritur ut terminus ad notitiam, quæ vi originis communicatur Verbo. Cum igitur ad intuitivam notitiam, quæ vi originis communicatur Verbo, per se requirantur personæ diuine, ut obiecta actualia, actu existentia, per se illam terminantia, rectè ex tali notitia personarum per se dicitur procedere Verbum. Ad probationem verò maioris distinguenda est illa uniuersalis propositio, *Omne obiectum est principium intellectus ad productionem Verbi*, ut sit tantum vera respectu intellectus, cuius esse non est suum intelligere, qualis est creatus; non autem respectu intellectus, cuius esse est suum intelligere, qualis est increatus, qui non producit Verbum, ut eo intelligat, sed ut eo personaliter subsistat, & ad intra loquatur. Cæterum concedenda est minor cum sua probatione de per se requisito, ut principio productiuo; neganda verò de per se requisito, ut obiecto per se tantum terminante. Quare neganda est consequentia.

109. Ad primam rationem secundæ sententiæ, neganda est minor. Etenim inter potissimas perfectiones æterni Verbi est, ut vi suæ originis procedat expressivum Spiritus sancti, quàm perfectionem non haberet, sublato Spiritu sancto eiusque processione. Ad probationem verò minoris, negandum est, solum illa tria esse per se tantum requisita ad perfectam & adæquatam productionem Verbi: quamvis illa tantum sint per se requisita per modum principij originantis.

110. Ad secundam rationem neganda est sequela. Etenim ad rationem imaginis requiritur, ut actuè procedat ab obiecto, cuius est imago, ut infra in peculiari sectione de ima-

gine ostendimus. Cum igitur Verbum non procedat actiue ab Spiritu sancto, esto illum exprimat & perfecte repræsentet, non dicitur illius imago: sicut obeandem rationem Verbum non dicitur imago creaturarum, quarum tamen est perfecte expressiuium & manifestatiuum. Exemplum verò de imaginibus arte depictis potius facit pro nobis. Nam illæ eatenus dicuntur imagines rerum, quas repræsentant, quatenus ab illis producuntur medijs speciebus, quæ fuerant actiua principia idearum, à quibus externæ imagines proximè exemplantur.

III. Ad fundamentum tertiæ sententiæ, neganda est Minor, quod constat ex dictis. Ad cuius probationem concedo, notitiam intuitiuam Verbi sub ratione originis esse priorem Verbo; sub ratione verò obiecti actu terminantis illam, esse simul cum illo, aut etiam posteriorem illo, non posterioritate aliqua reali; cum cognitio Patris non pendeat originatiue à Verbo & Spiritu sancto, vt ab obiectis, sed posterioritate rationis, & naturalis connexionis, quam cognitio notionalis Patris habet cum Verbo & Spiritu sancto, tanquam cum obiectis in seipsis actu existentibus: talis enim cognitio, vt formaliter terminata ad Verbum & Spiritum sanctum actu existentes, naturaliter exigit à nobis concipi vt simul, vel etiam posterior ipsi obiectis, vt actu specificantibus illam; & simul etiam prior vt actiua origo & communicatio totius esse intelligibilis. Non enim repugnat, vt ex disputatione 22. sect. 2. constat, quæ sunt sub vno genere & ratione priora, esse sub alio genere & ratione posteriora.

SECTIO IV.

An Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum possibilium?

II2. **H**ACTENVS disputatum est, an Verbum per se procedat ex ijs, quæ formaliter sunt in Deo: superest disputandum, an per se procedat ex ijs, quæ tantum eminenter continentur in Deo, quæ sunt obiecta ipsa creata, quatenus terminant cognitionem Patris. Hæc autem vel sunt creaturæ ipsæ possibiles, vel futuræ & existentes in aliqua differentia temporis. In hac sectione disputabimus, an per se procedat ex notitia creaturarum possibilium, in sequenti verò, an procedat ex notitia futurarum.

II3. PRIMA sententia negat, Verbum per se procedere ex cognitione creaturarum possibilium. Est Scoti citati sect. præced. Ockhami in 1. dist. 27. q. 3. in fine, Vasq. 1. p. disp. 143. à cap. 3. Probatur hæc sententia 1. auctoritate Anselmi in monologio, c. 30. & 31. vbi docet, adhuc futurum esse Verbum in Deo, etiamsi nulla possibilis esset essentia creata. Igitur ex sententia Anselmi Verbum Diuinum per se non procedit ex cognitione

creaturarum, quandoquidem, his non possibilibus, adhuc productum fuisset Verbum diuinum.

II4. Secundò, ex ijs tantum per se procedit Verbum, ex quibus originatur Verbum; atqui ex creaturis possibilibus non originatur Verbum: ergo ex ijs non per se procedit Verbum.

II5. Tertiò, nequit terminus habere maiorem necessitatem essendi, quam habeat principium & origo, vnde ipse procedit: sed Verbum diuinum habet summam necessitatem essendi: creaturæ possibiles non habent summam necessitatem essendi: ergo Verbum diuinum non potest procedere ex creaturis possibilibus, tanquam ex principio per se requisito ad ipsius productionem. Maior constat, quia totum esse termini pendet à principio, à quo producit: igitur non potest habere maiorem necessitatem essendi, quam habeat eius principium, alioqui excederet suum principium. Minor probatur, nam Verbum habet eam necessitatem essendi, quam habet Deus, hæc autem est, qua maior excogitari non potest. Creaturæ autem possibiles non habent eandem necessitatem essendi, quam habet Deus: quod inde constat, quoniam sublato per impossibile Deo, per locum intrinsecum tolluntur creaturæ possibiles, at sublatis creaturis possibilibus, non tollitur per locum intrinsecum Deus: ergo.

II6. Quartò. Deus est in seipso absolutus ab omni respectu & ordine ad creaturas; ergo independenter à quacunque notitia creaturarum producit in se Verbum. Antecedens patet, quia nemo in Deo in ordine ad creaturas ponit respectum plus quam rationis; alioqui Deus dependeret à creaturis. Consequentia verò probatur, nam alioqui Deus in perfectione sibi maximè intrinseca & propria, cuiusmodi est productio Verbi, dependeret à creaturis; atque adeo non esset in seipso omnino absolutus ab omni respectu & ordine ad creaturas.

II7. Quintò. Si nullæ forent creaturæ possibiles, adhuc produceretur Verbum eodem modo perfectum, sicuti nunc est: ergo productio Verbi non pendet ex notitia creaturarum. Consequentia patet, quia quod per se requiritur ad productionem termini, eo sublato tollitur productio ipsius termini, saltem quoad eam perfectionem, quam acciperet ab illo, alioqui si nullam perfectionem acciperet ab illo, non esset per se requisitum ad ipsius productionem. Antecedens probatur, nam esto nullæ essent possibiles creaturæ, adhuc non tolleretur à Verbo necessitas essendi, quam habet vt Deus. Confirmatur, quoniam absurdum est dicere, ex eo quod possibile non esset formica, futurum non fuisse Verbum, aut certè non cum ea perfectionis plenitudine, cum qua defacto est.

II8. Sextò. Cognitio Patris prius ratione terminatur ad suam essentiam, quam ad creaturas vt possibiles; ergo prius ratione terminatur ad productionem Verbi, quam co-